

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Навчально-науковий педагогічний інститут імені
В. О. Сухомлинського

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ВИМІР

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю
16-17 жовтня 2025 року

м. Миколаїв

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

**ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО
В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ:
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ВИМІР**

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
16-17 жовтня 2025 року

(електронне наукове видання)

Миколаїв 2025

Редактор: **Віктор Мозговий** – доктор педагогічних наук, професор, в. о. заступника директора з навчально-наукової роботи Навчально-наукового педагогічного інституту імені В. О. Сухомлинського Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Відповідальна

за випуск: **Ірина Корнієнко** – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Навчально-наукового педагогічного інституту імені В. О. Сухомлинського Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Рецензенти:

Олександр Лавріненко – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу теорії і практики педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Віталій Лелека – доктор педагогічних наук, доцент, в. о. завідувача кафедри фізичної культури та спорту Навчально-наукового педагогічного інституту імені В. О. Сухомлинського Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Електронне наукове видання

П24 Педагогічна спадщина Василя Сухомлинського в контексті професійної освіти: міждисциплінарний вимір: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Миколаїв, 16-17 жовтня 2025 р.: електрон. наук. видання. НУК імені адмірала Макарова, ПНПУ імені В. О. Сухомлинського; за ред. В. Л. Мозгового; відп. за вип. І. А. Корнієнко. Миколаїв: НУК імені адмірала Макарова, 2025. 386с.

Збірник містить тези учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічна спадщина Василя Сухомлинського в контексті професійної освіти: міждисциплінарний вимір» із широкого кола проблем педагогічної освіти та підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності. Основну тематику доповідей зорієнтовано на питаннях використання та трансформації педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського в межах сучасного освітнього процесу, розвитку та формування в майбутніх учителів педагогічних знань і відповідних професійних компетентностей, що в перспективі сприятимуть забезпеченню успішної реалізації ідей розбудови професійної освіти в Україні.

УДК 37.091.4 Сухомлинський: 378.01

© НУК імені адмірала Макарова

донині залишається тим неоціненним освітнім, духовним, етичним і естетичним «фільтром», який намагається дати сучасному учневі самостійність у побудові власного щастя.

Література

[1]. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. К.: «АКТА». 2012. 537 с.

УДК 37.091.33:17:37

ФІЛОСОФІЯ ДОБРОТВОРЧОСТІ У ЦИФРОВУ ДОБУ: ПЕДАГОГІКА ДОБРА І СИНЕРГІЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ТА ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ВИХОВАННІ МОЛОДІ

Листопад О. А.,

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної педагогіки*

*Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
м. Одеса, Україна,
lystopad.aa@pdpu.edu.ua*

Гуданич Н. М.,

викладач кафедри дошкільної педагогіки

*Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
м. Одеса, Україна,
hudanych.NM@pdpu.edu.ua*

Досліджено філософію доброторчості як педагогічний феномен у контексті цифровізації освіти. Основну увагу приділено педагогіці добра у спадщині В. О. Сухомлинського, яка розглядається як фундамент формування гуманістичних та патріотичних цінностей молодого покоління. Доведено актуальність синергії гуманістичних і патріотичних цінностей з цифровими технологіями для формування морально зрілого та соціально відповідального покоління.

Ключові слова: педагогіка добра, філософія доброторчості, цифровізація освіти, національно-патріотичне виховання.

Вступна частина. У сучасному суспільстві, що перебуває у процесі стрімкої цифрової трансформації, особливо актуальним стає питання формування морально-етичних та патріотичних цінностей молодого покоління. У цьому контексті особливе значення набуває філософія доброторчості, що реалізується через концепцію педагогіки добра у спадщині видатного українського педагога-гуманіста В. О. Сухомлинського [1]. Доброторчість у педагогічному розумінні – це усвідомлена діяльність людини, спрямована на творення добра, розвиток моральності, соціальної відповідальності та патріотизму [1]. В умовах цифровізації освіти педагогіка добра набуває нових форм і способів реалізації, відкриваючи широкі можливості для використання цифрових технологій у формуванні морально свідомої, патріотично налаштованої молоді.

Мета роботи – дослідити філософію доброторчості через призму педагогіки добра В. О. Сухомлинського, проаналізувати її актуалізацію в умовах цифровізації освіти.

Основна частина. В. О. Сухомлинський розглядав виховання як процес цілісного формування особистості, у якому визначальне місце належить добру як фундаментальній моральній цінності. На його переконання, добро є не лише етичною категорією, а й вищим критерієм морального розвитку людини, що відіграє ключову роль у становленні її внутрішнього світу, ціннісних орієнтацій та громадянської позиції [1]. Відповідно, концепція «педагогіки добра», сформульована В. О. Сухомлинським, передбачає створення таких умов виховання, за яких добро стає нормою поведінки, внутрішньою потребою та активною життєвою позицією особистості [6].

Відтак, можна впевнено стверджувати, що центральними положеннями педагогіки добра є низка педагогічних підходів. По-перше, важливим завданням виховання є формування в дитини уміння розуміти, співпереживати та емоційно відгукуватися на біль і страждання інших людей. По-друге, педагог повинен виступати не лише джерелом знань, а й моральним взірцем, прикладом громадянської активності, етичної стійкості та гуманістичного

ставлення до оточення. По-третє, ефективне виховання неможливе без активного залучення здобувачів освіти до конкретних добродійних справ – участі у соціально корисній діяльності, волонтерських ініціативах, проєктах громадянської спрямованості, що сприяють розвитку почуття відповідальності перед суспільством і державою.

Крім того, важливим компонентом педагогіки добра є розвиток індивідуального потенціалу дитини, її творчих здібностей та самореалізації, що супроводжується формуванням усвідомленої відповідальності за власні вчинки. Добро, за В. О. Сухомлинським, не є абстрактною чеснотою, а має проявлятися в щоденних вчинках, у повсякденному житті, у ставленні до ближнього, у моральному виборі в складних життєвих ситуаціях. В. О. Сухомлинський наголошував, що саме через систему моральних дій людина реалізує себе як громадянин, патріот, носій національних та загальнолюдських цінностей [5].

У сучасних умовах цифровізації суспільства та зміни соціальних комунікацій «педагогіка добра» набуває нової актуальності. Цифрове середовище ставить перед педагогікою нові виклики – формування моральної стійкості, медіаграмотності, відповідальної поведінки в інформаційному просторі [4]. Таким чином, ідеї В. О. Сухомлинського зберігають свою концептуальну цінність і сьогодні, слугуючи методологічною основою для побудови гуманістичної, морально орієнтованої освітньої системи, здатної формувати особистість, готову до життя в демократичному, відкритому й соціально відповідальному суспільстві.

Доведено, що цифровізація освіти відкриває нові можливості для реалізації педагогіки добра, цифрове середовище є потужним інструментом формування моральних та патріотичних цінностей, але водночас містить ризики, пов'язані з дезінформацією, агресивною поведінкою та інформаційним перевантаженням. В дослідженні встановлено позитивні аспекти цифрового середовища для добротворчості: доступ до освітніх платформ і ресурсів, які формують гуманістичні цінності, можливість участі у

волонтерських, культурно-освітніх та патріотичних онлайн-проектах, простір для розвитку творчих здібностей та соціальної активності [2].

Отже, проведене дослідження дозволяє визначити ризики цифрового середовища: поширення негативного контенту та інформаційних маніпуляцій, віртуалізація комунікацій, що може знижувати рівень емпатії, відсутність критичного мислення щодо інформації, що сприймається. Цифрове середовище потребує педагогічного супроводу, який би забезпечував реалізацію принципів педагогіки добра у практичних цифрових форматах [7].

Поєднання гуманістичних і патріотичних цінностей у цифровому середовищі дозволяє виховувати молодь відповідальною, морально зрілою та активною. Основні напрями синергії є уміння критично оцінювати інформацію, поширювати достовірні знання та активно протидіяти дезінформації, використання ігрових освітніх платформ, що виховують цінності добра, взаємодопомоги та патріотизму, участь у цифрових акціях допомоги, патріотичних челенджах, онлайн-волонтерських ініціативах, віртуальні музеї, онлайн-екскурсії, інтерактивні курси з історії України, що сприяють формуванню національної ідентичності [3].

Результати здійсненого аналізу дозволяють навести приклади цифрових практик доброторчості: студентські платформи збору коштів для допомоги переселенцям, дитячим будинкам; створення віртуальних виставок, онлайн-конкурсів патріотичного змісту; просування ініціатив у соціальних мережах, що стимулюють до допомоги, екологічної активності та патріотичних дій; інтеграція курсів із патріотичного виховання, медіаграмотності та громадянської освіти. Означені практики демонструють, що цифрове середовище може стати ефективним простором реалізації принципів педагогіки добра, формуючи у молоді моральну свідомість, активність та патріотичну позицію.

Висновки. Педагогіка добра у спадщині В. О. Сухомлинського виступає фундаментом філософії доброторчості, яка в цифрову добу набуває нового сенсу та масштабності, її інтеграція у цифрове середовище забезпечує:

розвиток моральності та гуманістичних цінностей, формування патріотичної ідентичності, активну громадянську позицію та соціальну відповідальність, реалізацію освітніх і волонтерських ініціатив у цифровому форматі. Синергія педагогіки добра, гуманістичних і патріотичних цінностей у цифровій освіті формує покоління, здатне поєднувати моральність, громадянську активність і цифрову компетентність, відповідаючи на виклики сучасного суспільства.

Література

[1]. Богуш А. М. Педагогіка добра у спадщині В. О. Сухомлинського *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*. 2014. Вип. 1 (46). С. 21-25.

[2]. Листопад О. А., Мардарова І. К., Гуданич Н. М. Розвиток проєктної культури майбутніх педагогів в освітньому середовищі закладу вищої освіти *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки*, 2023. Вип. 3. С. 485–497. DOI : <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2023-1-3-485-497>

[3]. Листопад О. А., Мардарова І. К., Освітній вебквест як інструмент дистанційної освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2024. Вип. 1 (54). С. 12–21. DOI :<https://doi.org/10.31376/2410-0897-2024-1-54-12-21>

[4]. Листопад О., Мардарова І. Цифрова трансформація вищої освіти: теоретичний та практичний аспекти *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2024. Вип. 66. С. 143–152. DOI: [https://doi.org/10.31909/26168812.2024-\(66\)-19](https://doi.org/10.31909/26168812.2024-(66)-19)

[5]. Степанова Т. М. Розвиток соціальних умінь і навичок у дітей передшкільного віку в педагогічному вимірі Василя Сухомлинського *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. № 3 (1). С. 155-159.

[6]. Трифонова О. С. «Школа сердечності» у педагогічній концепції В. О. Сухомлинського *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*. 2014. Вип. 1 (46). С. 155-160.

[7]. Raku I. I., Lystopad O. A, Mardarova I. K. The Formation of Future Preschool Teachers' Competence Required for Using Computer Technology. *Наука і освіта: науково-практичний журнал*. 2017. № 5. С. 23–26. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-5-5>

УДК 37.091.4

РОЗУМОВЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ІЗ ПОГЛЯДУ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Ситченко А. Л.,

доктор педагогічних наук,

професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Навчально-наукового педагогічного інституту імені В. О. Сухомлинського

Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова,

м. Миколаїв, Україна,

sital50mnu@gmail.com

У тезах висвітлюються основні ідеї В. Сухомлинського стосовно інтелектуального розвитку учнів, актуальні в умовах Нової української школи. Важливим інструментом навчання визнається розумова задача з настановою щодо послідовності її виконання. Підкреслюється необхідність спеціально організованої навчальної роботи, скерованої на заданий результат.

Ключові слова: *ідеї В. Сухомлинського, розвивальне навчання, розумове виховання, керований педагогічний процес, розумова задача, настанова.*

Вступна частина. Розвиток України в конкурентному світі в умовах глобалізації потребує людей високої духовної свідомості й професійної

Наукове видання

**ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО
В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ:
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ВИМІР**

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
16-17 жовтня 2025 року

(електронне наукове видання)

*Навчально-науковий педагогічний інститут імені В. О. Сухомлинського
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова*

*Редактор:
Віктор Мозговий
Відповідальна за випуск:
Ірина Корнієнко*